

**Businesscase voor de oprichting van de
stichting Naar buiten! in de
Regio Leiden**

Bron: <http://www.naarbuiten-regioleiden.nl/>

ORG-ID

Adres

Oranjerie 34
2316 ZK Leiden

Postbus 256
2300 AG Leiden

Contact

www.org-id.org
info@org-id.org
071 - 5217846

KvK te Leiden

281 03323

Documenttitel:	Businesscase voor de oprichting van de stichting Naar Buiten!
Status:	definitief
Datum:	3 november 2017
Projectnummer ORG-ID:	120905
Opdrachtgevers:	Gemeente Leiden & provincie Zuid Holland
Auteur:	Jack Jansen

INHOUDSOPGAVE

Blz.

1. INLEIDING.....	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 KRACHTENVELD, VISIE EN DOELSTELLINGEN	6
2. MISSIE EN DOELSTELLING VAN DE STICHTING NAAR BUITEN!	7
2.1 MISSIE	7
2.2 DOELSTELLING VAN STICHTING NAAR BUITEN!	7
2.3 WAARDEPROPOSITIES VOLGENS MODEL CANVAS	7
2.3.1 CONTEXT	7
2.3.2 WELKE BASISBEHOEFTE HEEFT DE GEMEENTE LEIDEN?	7
2.3.3 MARKTANALYSE: WAT IS DE VRAAG VAN DE KLANT/ DE BEHOEFTE VAN DE GEBRUIKERS/ (DOELGROEPEN)?	8
2.3.4 DE USP'S VAN NAAR BUITEN!:.....	8
3. JAARPROGRAMMA 2018.....	10
3.1 GLOBAAL JAARPROGRAMMA	10
3.2 OVERIGE ACTIVITEITEN	10
3.3 PRODUCTEN.....	11
3.4 KANSEN	11
4. ORGANISATIE	13
4.1 POSITIONERING VAN DE STICHTING NAAR BUITEN! IN 2018 EN 2019	13
4.2 POSITIONERING VAN DE STICHTING NAAR BUITEN! VANAF 2020.....	13
4.3 RECHTSVORM EN GOVERNANCE	14
4.4 BESTUUR.....	14
4.5 BEDRIJFSVOERING	14
4.5.1 PERSONEEL	15
4.5.2 PROFIEL EN TAAKOMSCHRIJVING VAN DE KWARTIERMAKERS.....	15
4.5.3 FINANCIEEL (BEGROTING).....	15
4.5.4 HUISVESTING	16
5. VERANTWOORDING EN BRONNEN	17
5.1 HOE IS DEZE BUSINESSCASE TOT STAND GEKOMEN?	17
5.2 INTERVIEWS.....	18
6. BIJLAGEN.....	19
6.1 PROJECTOVERZICHT NAAR BUITEN! REGIO LEIDEN 2017	19
6.2 DOELBEREIK.....	21
6.3 BIJLAGE: KEUZEMATRIX RECHTSPERSOON	22

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In het voorjaar van 2017 hebben diverse betrokkenen¹ het initiatief genomen om te komen tot de oprichting van stichting Naar buiten! Doel van die stichting is om kinderen (en hun ouders/ verzorgers) uit de Leidse regio in aanraking te laten komen met groen, natuur en het buitengebied. Op die manier willen de initiatiefnemers gezondheid, kennis, betrokkenheid en plezier van de doelgroep bevorderen door natuur en het buitengebied beter onder hun aandacht te brengen.

De volgende ontwikkelingen en overwegingen spelen daarbij een rol:

1. Het continueren van de participatie in het provinciale programma Groen doet Goed

Sinds 2013 participeert de gemeente Leiden in het provinciale programma Groen doet Goed, onder de naam Naar buiten!. Dit provinciale programma stimuleert kinderen en hun ouders om vaker naar buiten te gaan, om meer in het groen te spelen en om vaker de natuur te bezoeken. Naar buiten! heeft de afgelopen jaren steeds meer kinderen (en hun ouders/verzorgers) bereikt en geïnspireerd²

De Leidse aanpak van 'Naar buiten!' kent vele activiteiten die vaak in samenwerking met diverse partners worden georganiseerd. Samenwerken is de basis van een goed functionerend platform waarop krachten worden gebundeld en ieder wordt ingezet/aangesproken op zijn of haar expertise³

Een belangrijk onderdeel van dit platform is een steeds meer uitdijend netwerk van scholen, maatschappelijke organisaties, ZZP'ers en vooral ook een groot aantal vrijwilligers. Dit netwerk vormt de basis voor de beoogde stichting.

1. Verbreding van de gemeentelijke taak van Natuur en Milieu Educatie naar Duurzaamheidseducatie.

De afdeling NME van de gemeente Leiden heeft al jaren een educatief aanbod voor het (primaire) onderwijs. Passend bij het duurzaamheidsbeleid van de gemeente⁴ gaat de gemeente Leiden zich nu richten op duurzaamheidseducatie voor alle burgers en vervult daarbij de regierol. Met uitzondering van de activiteiten op de kinderboerderij zal zij als gemeentelijke dienst niet langer zelf natuur- en milieu educatie aanbieden. De gemeente wil het (natuur)educatieve aanbod bundelen, vergroten en 'op de markt' brengen voor kinderen van 6 – 12 in het 'verwonderpaspoort', gecombineerd met het brede aanbod NTWD (natuur, techniek, wetenschap en duurzaamheid) van andere educatieaanbieders. Want er is behoefte aan expertise, maatwerk en aan het bundelen van aanbod. Er vindt in de sector educatie een omslag plaats van aanbod- naar vraaggericht en er kan daarom – vooral ten behoeve van het

---

¹ Wouter Gerstel, Els Witte, Marian Kathmann, Suzanne Wardenaar, Juke Loman

² Zie H 522. Doelbereik

³ Eerder betrokken partijen zijn: Boerderij Buitenverwachting, IVN regio Leiden, Technolab, Hoge School Leiden (Pabo), Ekoplaza, Tuin van de Smid, Zuid-Hollands Landschap, Boer en Goed en JOGG (Jongeren op gezond gewicht).

⁴ (zie: <https://gemeente.leiden.nl/over-de-stad/duurzaam-leiden/programma-duurzaamheid/> en https://gemeente.leiden.nl/fileadmin/files/Duurzaam2030/beleidsstukken/We_pakken_door_Brochure_Duurzaamheidsagenda_2016-2020_januari_2016_.pdf)

onderwijs - een nog betere match gemaakt worden tussen vraag en aanbod. Maatwerk en afstemmen van vraag en aanbod vraagt om een makelende partij met een stevig netwerk, die enthousiast en flexibel in kan spelen op behoeften vanuit het onderwijs en andere partijen in en rond de stad. De Stichting Naar buiten! beoogt initiatieven gekoppeld aan natuur & buitengebied slim aan elkaar te verbinden en door een goede afstemming partijen elkaar onderling te laten versterken.

2. Versterken van de relatie stad-platteland: Leiden & de Ommelanden.

Naarmate de compacte stad groeit, neemt de behoefte aan rust & ruimte in de directe omgeving van de stadsbewoners toe. In de Leidse Ommelanden groeit het bewustzijn van de mogelijkheden die de directe nabijheid van die plattelandsomgeving de stad kan bieden. Maar onbekend maakt vaak nog onbemind. Steeds weer blijkt dat ouders en verzorgers zich niet of nauwelijks bewust zijn van de ongekende sportieve, recreatieve en educatieve mogelijkheden die de directe (buiten)omgeving biedt. Stichting Naar buiten! kan een belangrijke rol spelen in het versterken van de verbinding tussen stad en platteland en het vergroten van het draagvlak voor het beschermen van de groene ruimte in het buitengebied. Daarbij kan de stichting goed makelen naar ondernemers, agrarische natuurverenigingen en terreinbeheerders.

1.2 **Krachtenveld, visie en doelstellingen**

Het beeld van het relevante maatschappelijke krachtenveld binnen en buiten Leiden toont een breed scala aan initiatieven, aanbieders en makelaars. Denk daarbij aan Naturalis, de Hortus, Corpus, stichting Land van Wijk en Wouden, het Zuid-Hollands Landschap, SBB, IVN, Groene cirkels, de kinderboerderij, natuur- en heemtuinen, kaasboerderijen, het Geertje, Scouting, natuurdagen, landschapstafel etc. Een aantal van deze initiatieven en aanbieders vinden we inmiddels terug in het Verwonderpaspoort, dat de gemeente Leiden aan alle Leidse kinderen aanbiedt. Het verwonderpaspoort stelt zich eveneens ten doel in de toekomst ook meer regionale activiteiten en initiatieven op te nemen.

Stichting Naar buiten! wil bijdragen aan het NME kerndoel; de kennis over natuur, de groen/blauwe onderlegger. En voorts, zover daar aan de vraagkant behoefte toe bestaat, het aanbod van natuur-, milieu- en duurzame initiatieven in regio Leiden in kaart brengen en bundelen, waar nodig coördineren. Verder kan Naar buiten! een makelende rol spelen door dit aanbod af te stemmen op de vraag vanuit de kinderopvang, het (primaire) onderwijs, instellingen voor jeugd & welzijn en marketeers in Leiden en omstreken die inzetten op ecologie, agrarische economie en landschap. De stichting draagt op die wijze bij aan de beleidsdoelen van gemeente Leiden en de Leidse Ommelanden en ziet het daarom ook als haar taak om educatie, participatie en recreatie zoveel mogelijk op elkaar aan te laten sluiten.

Stichting Naar buiten! laat kinderen en hun ouders/verzorgers kennis maken met:

- Natuur (beleving en verwondering);
- Stadsranden en het buitengebied;
- De herkomst van ons voedsel;
- Gezond opgroeien, meer bewegen, jong (gezond en duurzaam) leren eten
- Toekomstbestendig profijt en plezier (duurzaam recreëren, consumeren en produceren).

2. Missie en doelstelling van de stichting Naar Buiten!

2.1 Missie

“Kinderen en hun ouders/verzorgers uit de Leidse regio in aanraking brengen met groen en natuur in de buitenruimte. Naar buiten! wil op die manier gezondheid, kennis, betrokkenheid en plezier van kinderen en hun ouders/verzorgers bevorderen en hen meer bekend maken met natuur, groen en het buitengebied’.

Naar Buiten! zal optreden als makelaar aan de aanbodkant en zal voor een breed scala aan educatieve initiatieven een platform bieden, en de gebruikers (vraagkant) stimuleren hiervan gebruik te maken.

Aansluiting bij het brede Natuur, wetenschap, technologie en duurzaamheid (NWTD) aanbod via het Verwonderpaspoort is hierbij uitgangspunt. Het Verwonderpaspoort is er vooralsnog alleen voor het basisonderwijs; Naar buiten! heeft een missie voor bredere doelgroep. In het Verwonderpaspoort zijn nu alle Leidse educatieve aanbieders op het gebied van Natuur, wetenschap, technologie en duurzaamheid (NWTD) samengebracht. Stichting Naar Buiten! is één van de partners. Samen met de partners van het Verwonderpaspoort wil de Stichting het educatieve aanbod op het gebied van NWTD verzamelen, coördineren, onderling afstemmen en laten aansluiten op de vraag. Naar buiten! zal dit met name doen op het gebied van natuureducatie. Daarin zal ze als spin in het web optreden, c.q. als schakel tussen de scholen, ZZP'ers, studenten en vrijwilligers (zoals b.v. de schooltuinen en Het Bewaarde Land).

2.2 Doelstelling van stichting Naar buiten!

“Het verbinden van vraag en aanbod op het gebied van natuur en milieueducatie, goed ontsloten voor de gebruikers, zoals onderwijs, kinderopvang en brede groep van opvoeders, het verbinden van vraag en aanbod op het gebied van NME, versterken van de relatie stad- platteland en het bevorderen van kennis over een gezonde levensstijl”

2.3 Waardeproposities volgens model CANVAS

2.3.1 Context

Gemeente Leiden vindt het belangrijk dat natuur en milieu educatie zich verbreed tot duurzaamheidseducatie en dat partners in de stad hier uitvoering aan geven. Dit betekent voor de gemeente zelf een nieuwe regierol op beleidsniveau en dat de coördinatie op uitvoeringsniveau zal worden overgedragen naar een (nieuwe) partij in het lokale netwerk. De gemeente Leiden heeft behoefte aan een partner die de regie op uitvoeringsniveau vorm gaat geven. Deze partner heeft voldoende beeld van relevante activiteiten en behoeften in de stad. Eventuele nieuwe aanbieders kunnen aansluiten bij dit platform

2.3.2 Welke basisbehoefte heeft de gemeente Leiden?

Gemeente Leiden heeft behoefte aan coördinatie en afstemming op uitvoeringsniveau tussen de gemeente (in de vorm van één loket), en de maatschappelijke stakeholders.

Naar buiten! is de uitvoerende/ coördinerende partij op het gebied van uitvoering van beleid van de Gemeente Leiden en andere opdrachtgevers. Zij heeft – zo nodig - een adviserende rol richting gemeente op gebied van het signaleren van nieuwe ontwikkelingen, trends etc.

2.3.3 Marktanalyse: Wat is de vraag van de klant/ de behoefte van de gebruikers/ (doelgroepen)?

We starten het proces met bepalen wat de vraag en het aanbod zou kunnen zijn; m.a.w. wat is de vraag van de gemeente Leiden (en andere klanten) **als opdrachtgever** en wat zijn de aantoonbare behoeften van zowel de huidige als toekomstige klanten en gebruikers?

2.3.4 De USP's van Naar buiten!:

- De Naar buiten! dagen (bewezen succes in de afgelopen 4 tot 5 jaar) Kern/ meerwaarde: meer belevingsgericht onderwijs (i.p.v. de meer traditionele klassikale lessen gericht op kennisoverdracht).
- Water in de Wijk
- GPS tochten

Op pagina 9 vindt u de uitgewerkte CANVAS.

Strategische partners	Kernactiviteiten	Waarde proposities	Klantrelaties	Klantsegmenten
<p><i>(Welke externe partners zijn nodig om het product succesvol te kunnen creëren, verkopen, leveren)</i></p> <p>Het lokale/ regionale ZZP netwerk Verwonderpaspoort partners Vrijwilligers IVN, regionaal en landelijk Groen doet Goed Netwerk (provinciaal) Hoge School Leiden JOGG en JLE Een/enkele –nog te kiezen partners- in het sociaal domein, zoals TOS</p>	<p><i>(Wat zijn de noodzakelijke activiteiten om het product te kunnen creëren, verkopen, leveren)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Het ontwerpen en uitvoeren van een strategisch marketing- en acquisitieplan Het vullen van een aantrekkelijk portfolio van voorbeeldprojecten; bestaand en nieuw Het ontwerpen en beheren van een website voor specifieke /nieuwe doelgroepen (partners) Het vormgeven en ondersteunen van de leerfunctie in het klantennetwerk, uitgewerkt bijv in CoP's, leren op locatie; excursies, verleiden en verbinden 	<p><i>(Wat is het aanbod voor de klant)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Actieve regio rol (procesrol) op de coördinatie van de uitvoering Naar Buiten! is partij met stevig lokaal netwerk, die de juiste persoon op het juiste moment aan de juiste/relevante vragen en antwoorden kan koppelen. Naar Buiten! kent de lokale markt van (praktijkvragen van) scholen, aanbieders NB! is partner in de beleidsontwikkeling, draagt bij aan evaluatie, bijsturen en (door)ontwikkeling van beleid (monitoren van praktijk effecten) NB! werk obv een projectmatige aanpak; NB! werkt thematisch; dus naast 'klassiek' nme-aanbod biedt NB! vooral ook nieuwe thema's, zoals voeding, mobiliteit en energie, circulaire economie e.a. NB! is in staat om 'doorgetrokken leerlijnen tot stand te brengen' op basis van een vraaggerichte werkwijze en aanbod NB! vormt, tezamen met de praktijkprofessionals een koepel/ platform van en voor eerder genoemde 	<p><i>(Hoe worden relaties met klanten gelegd en onderhouden)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De gemeente; partner van beleid en adviesrelatie. NB! komt op tijd aan tafel (en aan de juiste tafel) in de beleidscyclus; m.n. id fasen van de realisatie, evaluatie, doorvertaling en formulering nieuw beleid De PO scholen en de kinderopvang; NB! is daarbij ook adviserend, ondersteunend, verwijzend Hoogheemraadschap van Rijnland (data voor GIS, maatschappelijke relevantie en betrokkenheid op de taken van een waterbeheerder) Voor welzijnsorganisaties en bedrijven is NB! sparringpartner, opdracht nemer, mede innovator (ook adviserend) voor nieuwe initiatieven NB! is kennismakelaar IVN is een partner, vooraansnog geen concurrent 	<p><i>(Wat zijn de belangrijkste klanten)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Gemeente Leiden/ Duurzaam Leiden De lokale scholen (primair onderwijs) Welzijnspartners, zoals wijkorganisaties (groeiend klantensegment) Kinderopvang organisaties Hoogheemraadschap van Rijnland (maatschappelijke relevantie en betrokkenheid op de taken van een waterbeheerder) ZHL; project coördinatie van de Leidse Hooidagen Diverse bedrijven zoals: Dunsa, Boer en Goed (Gemma) en EkoPlaza e.a.

	<p>Mensen en middelen</p> <p><i>(Welke mensen en middelen zijn nodig om het product te kunnen creëren, verkopen, leveren)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Relevant netwerk van gekwalificeerde ZZP'ers /vrijwilligers Voldoende financiële middelen, subsidies en bijdragen sponsors, rendement op projecten Goede en centrale/ bereikbare huisvesting die bijdraagt aan de identiteit van NB! Het thematisch organiseren van evenementen en activiteiten; faciliteren, logistieke zaken 	<p>'aanbiedende zzp'ers'</p> <ul style="list-style-type: none"> Haar rol is die van intermediair, van logistieke coördinator (m.n. het in stand houden en bestaand aanbod naar de scholen). 	<p>Kanalen</p> <p><i>(Hoe kunnen de klanten bereikt worden)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Persoonlijk contact Online, social media, website Eigen en bestaande netwerk bijeenkomsten Nieuwsbrieven (eigen én van bestaande partners) Meet ups zoals DuurzaamLeiden Science Cafés etc. Regionale beurzen en conferenties, dag vd duurzaamheid etc. 	
<p>Kostenstructuur</p> <p><i>(Wat zijn de kosten van de ontwikkeling, Wat zijn de belangrijkste vaste en variabele kosten)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Volgt ivv een basis begroting (Jack maakt tzt een opzet) 		<p>Inkomstenstromen</p> <p><i>(Wat is het verdienmodel, Waar zijn klanten bereid voor te betalen)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Subsidies (ihkv programma groen doet goed) Sponsoring en geefgeld, bijv ivv materialen Vergoeding uren voor werken op projectbasis; Uitvoeren en coördineren van opdrachten derden; marges op aannemen en onder aanbesteden; Marges op in- en verkoop van projecturen (incl. fjndersfee) Bijdragen scholen aan de activiteiten Het adviseren over, bemiddelen en aanvragen (ontzorgen) van fondsen/ subsidies (incl. derden) Diverse vormen van vergoedingen/ fee op het optimaliseren van gebruik van bestaande voorzieningen Marges op de verkoop diensten en producten van derden 		

3. Jaarprogramma 2018

3.1 Globaal Jaarprogramma

Maart/april – Lammetjesdagen

In het voorjaar van 2018 organiseren we voor de derde keer de Lammetjesdagen op Boerderij Buitenverwachting. Omdat we via de Stichting Land van Wijk en Wouden meer boerderijen leren kennen zullen we de Lammetjesdagen uitbreiden naar andere locaties.

Mei/Juni – Naar buiten! dagen voor scholen in Cronesteyn

In 2017 hebben we bijna 1.000 leerlingen ontvangen op de Naar buiten! dagen, verspreid over elf dagen. Voor 2018 zijn er nu al ruim 650 leerlingen aangemeld, en ervaring leert dat in januari daar nog veel bij zullen komen. We verwachten dit jaar minstens twaalf Naar buiten! dagen te organiseren.

Aug/sept- Leidse Hooidagen

Naar buiten! organiseert elk jaar het grootste deel van de kinderactiviteiten op de Hooidagen. In 2017 deden we dat voor het eerst met partners uit het Verwonderpaspoort: Naturalis en Technolab. Tot nu toe schakelde het Zuid-Hollands Landschap een ZZP'er in voor de organisatie van het evenement. In 2018 wil Naar buiten deze taak graag op zich nemen. De partners van het Verwonderpaspoort kunnen daarin dan een grotere rol krijgen, en wellicht kan een deel van het terrein ingericht worden als streekmarkt, in samenwerking met Stichting Land van Wijk en Wouden.

3.2 Overige activiteiten

Activiteiten bij Boer en Goed

De afgelopen tijd zijn er bij de streekwinkel Boer en Goed regelmatig activiteiten georganiseerd onder de vlag van Naar buiten! Via het Naar buiten! netwerk is Gemma Breedijk van Boer en Goed in contact gekomen met twee enthousiaste IVN'ers die daar natuuractiviteiten begeleiden. Ook is onlangs een Ontdektocht ontwikkeld over het (speel)terrein achter de streekwinkel.

Dankzij de herkenbaar Naar buiten! huisstijl past de kaart goed bij de 50 dingenlijst (zie producten). Deze nauwe samenwerking zetten we de komende jaren voort en is een voorbeeld van hoe Naar buiten! het liefst samenwerkt met doe-locaties in het netwerk.

Aanwezig bij activiteiten van partners

Naar buiten! wordt regelmatig gevraagd haar gezicht te laten zien bij evenementen van partners uit ons netwerk. In 2017 zijn dat bijvoorbeeld de feestelijke opening van kasteel Duivenvoorde, de SPL peutermarkt en de Kerstafette in Leiderdorp, waardoor Naar buiten! haar naamsbekendheid vergroot.

Netwerkbijeenkomsten

De partners uit het Naar buiten! netwerk worden regelmatig uitgenodigd voor een bijeenkomst. Er wordt een update geven over onze projecten, maar veel belangrijker zijn de input van en ontmoetingen tussen partners.

Aansluiten bij evenementen van Stichting Land van Wijk en Wouden

Stichting Land van Wijk en Wouden heeft al enkele jaren de succesvolle Polderdag georganiseerd. Ook de Koe-alerts zijn een populair uitje. Naar buiten! sluit graag aan bij deze evenementen door bijvoorbeeld passende educatieve activiteiten op locatie aan te bieden.

Aansluiten bij evenementen van andere partners

Een voorbeeld hiervan zijn de eerste bijenteldagen van **Nederland zoemt**, een project van Naturalis (21 en 22 april).

Workshops voor o.a. Pabostudenten

De Pabo van Hogeschool Leiden is partner in het Verwonderpaspoort. Zij weten ons te vinden voor workshops over natuur(beleving) en techniek. Ook verzorgt Naar buiten! een introductie college voor de Paboklassen die komen helpen tijdens de Naar buiten! dagen.

Ook bij jeugdboekhandel Silvester geeft Naar buiten! workshops over natuur en techniek.

Uitbreiden educatie aanbod

Behalve de drie concrete lesactiviteiten* die we overnemen van de gemeente, willen we graag het educatie aanbod uitbreiden. Zo kunnen we Water in de Wijk uitbreiden naar een complete leerlijn Water voor groep 1/2 tot en met groep 7/8. Dit sluit goed aan bij het programma Duurzaamheid van gemeente Leiden, waarin biodiversiteit en klimaatadaptatie belangrijke thema's zijn. Er zal onderzocht worden welke lessen en projecten er landelijk ontwikkelt zijn en welke (onderdelen) kunnen worden ingezet. We zullen Hoogheemraadschap Rijnland en Dunea benaderen voor een financiële bijdrage.

*Naar buiten! dagen, Water in de Wijk GPS tochten

3.3 Producten

50 dingenlijst

De 50 dingenlijst kennen veel kinderen in Leiden inmiddels. De lijst nodigt op informatiemarkten altijd uit tot een gesprek, ook met volwassenen en mensen die de kaart niet kennen. Het blijkt een goed middel om ouders en kinderen te inspireren naar buiten te gaan.

Buitenspeelkaart, update

De Buitenspeelkaart die in 2016 samen met JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) ontwikkelt is heeft een update nodig. Er zijn locaties bijgekomen en de digitale versie willen we gebruiksvriendelijker maken. Ook deze kaart wordt steeds vaker herkend. Een praktische inspiratiebron om de natuur op te zoeken.

50 dingenboek

Naar buiten! is benaderd door Project96 om samen het 50 dingenboek voor (regio) Leiden te ontwikkelen. Project96 wil alle organisatie op zich nemen: fondsen werven, contact met scholen, contact met de vormgever etc. Als het lukt om financiering rond te krijgen, wordt Naar buiten! formeel eigenaar van het boek. Ook zullen we meedenken over de inhoud voor de Leidse versie. Voor meer informatie over het boek, zie <http://www.50-dingen.nl/>.

3.4 Kansen

Tijdens de interviews (en andere, informele gesprekken) die we hielden met stakeholders kwamen we veel kansen op het spoor, om verder te onderzoeken (en te benutten)

Coördinatie Verwonderpaspoort

Omdat fase 1 van het Verwonderpaspoort bijna voorbij is wordt gezocht naar een partij die de coördinatie van het Verwonderpaspoort op zich kan nemen. De coördinatie betekent kwaliteitsbewaking, administratie, website bijhouden, paspoorten versturen en het organiseren van bijeenkomsten. Daarnaast moeten projecten worden opgepakt zoals b.v. de aanzet tot een gezamenlijke interface voor het boeken van activiteiten. Daarbij ook het uitbreiden van het Verwonderpaspoort met

thema's en partners (zoals b.v. het thema voeding met het LUMC) en tot slot de verdere professionalisering van leerkrachten.

Aanbod in het Verwonderpaspoort nog beter afstemmen met partners

Samen met Naturalis en de Hortus kan een leerecosysteem⁵ 'Duurzaamheid' ontwikkelt worden, toegespitst op de natuur.

Ontwikkelen van nieuwe producten i.s.m. het netwerk van Stichting Land van Wijk en Wouden

We willen ons netwerk kennis laten maken met de boeren in de Leidse Ommelanden. Dat zou kunnen door bijvoorbeeld een (kerst)pakket samen te stellen van streekproducenten. Maar ook door de organisatie van een streekmarkt tijdens de Leidse Hooidagen.

Naar buiten! fietsroute langs Naar buiten! locaties

Harrie Ozinga Projectleider, Naar buiten! Leidschendam-Voorburg wil graag nog meer samenwerken en wil gezamenlijk een of meerdere fietsroutes ontwikkelen. Wellicht kunnen de ondernemers langs de route een bijdrage leveren aan het ontwikkelen en promoten van de route.

Aanvraag van VANAdé voor nieuwe impuls activiteiten

Naar buiten! is benaderd door VANAdé om hun evenementen en activiteiten een nieuwe impuls te geven. VANAdé geeft twee tot vier excursies per jaar, ze organiseren een streekmarkt en vier informatieavonden. Zij willen hiervoor een investeringssubsidie van de Rijn en Vechtstreek aanvragen.

En ook nog...

En natuurlijk zijn er nog veel meer ideeën waarmee we graag aan de slag zouden gaan het komende jaar:

- activiteiten bij TOS (Thuis Op Straat) en andere Leidse speeltuinen
- samenwerking met gemeente Leiderdorp en daar Naar buiten! dagen organiseren
- contact leggen met Talentum in Wassenaar (aanbieder NME) om aan te sluiten bij Naar buiten!
- verjaardagsfeestjes en schoolreisjes ontwikkelen bij de Tuin van de Smid en/of Vlietlanden
- onderzoeken of er de mogelijkheid bestaat de Naar Buiten! bus te organiseren, om kinderen veilig en verantwoord naar leuke locaties (b.v. in het buitengebied) te brengen

---

⁵ Toelichting van Yuri Matteman: Een leerecosysteem is een regionaal samenwerkingsverband dat gezamenlijk een netwerk vormt tussen scholen, BSO's, musea, natuurorganisaties, bibliotheken en buitenschoolse clubs etc. Binnen leerecosystemen stemmen organisaties aanbod op elkaar af en op vragen die leven bij kinderen en scholen, zodat kinderen - geholpen door een (kennis) infrastructuur - hun eigen leerpaden kunnen samenstellen. Binnen het systeem zijn verschillende leermogelijkheden en kansen verbonden met een volgende nieuwe kans of activiteit. Zo kunnen kinderen zich steeds verder ontwikkelen, vanuit hun eigen motivatie in de rijke leeromgeving die de regio (en daarbuiten) biedt. Maar ook het ecosysteem van educatieve partners kan zich ontwikkelen. Een goed functionerend leerecosysteem biedt kinderen gelijke kansen en creëert een omgeving waar je altijd welkom bent, waar je ook vandaan komt, op welke school je ook zit of wat je ouders ook doen.

4. Organisatie

4.1 Positionering van de stichting Naar buiten! in 2018 en 2019

De Naar buiten! activiteiten nemen nu al een erkende plek in binnen het Leidse netwerk van (NME) educatie. Door de gekozen rolwijziging -naar een regiefunctie- van de gemeente Leiden zullen de uitvoerende werkzaamheden 'extern' worden gepositioneerd, ofwel; 'operationeel' los van de gemeente. Die keuze heeft een aantal consequenties. Eén daarvan is dat er een meer helder onderscheid tussen beleid (regie) en uitvoering ontstaat. Belangrijk is dat die 'externe positionering' uitdrukkelijk geborgd wordt in het lokale netwerk van (NME) educatie aanbieders. Ook de rollen veranderen: Leiden wordt formeel (mede) opdrachtgever en medefinancier en zal vanuit die hoedanigheid de uitvoering door Naar buiten! meer beleidsmatig en strategisch gaan aansturen.

De gemeente Leiden draagt de uitvoerende werkzaamheden over aan (een selectie van) de netwerkpartners. Feitelijk is dit een vorm van externe verzelfstandiging. Stichting Naar buiten! is in staat en bereid om deze werkzaamheden op zich te nemen. Hierdoor kan Naar buiten! ervoor zorgen dat er programmatische continuïteit blijft bestaan en dat er versnelling en verdere professionalisering ontstaat in de ontwikkeling van het aanbod, samen met de netwerkpartners.

De overdracht van werkzaamheden en het opstarten van een nieuwe organisatie vraagt om een 'proces van kwartiermaken' van minimaal één tot maximaal twee jaar. Het opstarten van de nieuwe stichting vraagt mogelijk ook om een tijdelijke (programma-)organisatie. Naast deze businesscase zal een apart businessplan opgesteld moeten worden om de feitelijke realisatie vorm te geven. Tijdens het 'opstartproces' zal de winkel overigens gewoon open zijn en worden de samenwerkingsrelaties met de netwerkpartners én de afnemers vanzelfsprekend verder versterkt.

Stichting Naar buiten! kan zo'n (programma-)organisatie worden. Belangrijk daarbij is dat de organisatie drie jaar de tijd krijgt om zichzelf te bewijzen. Belangrijker nog is dat er voldoende middelen, zowel structureel als incidenteel (opstart- en veranderkosten) beschikbaar komen. Naar buiten! is een kleine organisatie die in opstarten met passende (bestuurlijke) begeleiding dient te worden ondersteund.

Naar buiten! zal na verloop van tijd een 'eigen acquisitie' en verdienpotentie opbouwen. Ons inziens zal Naar buiten! –naast de incidentele opstartkosten ad € 10.000,- het eerste jaar voor ongeveer nog 80% publiek gefinancierd moeten worden, waarbij Naar Buiten de inspanningsverplichting aangaat om in 2018 (minimaal) plm. 20% zelf in te brengen. De daarop volgende jaren zal de verhouding tussen publieke en private financiering meer in evenwicht komen.

4.2 Positionering van de stichting Naar buiten! vanaf 2020

In zekere zin is stichting Naar buiten! een experiment: een bijzondere vorm van (toekomstige) publiek-private samenwerking. ZZP'ers zijn bereid om risicodragend te investeren in Naar buiten! en zetten zich in om de stichting in toenemende mate onafhankelijk te maken van financiële bijdragen van overheden. De komende twee jaar zal moeten blijken of dat gaat lukken: of er voldoende levensvatbaarheid is en of er voldoende meerwaarde wordt gecreëerd. In deze pioniersfase valt het te overwegen Naar buiten! te positioneren als programma en om dat programma, al dan niet als zelfstandige rechtspersoon, nauw samen te laten werken met directe partners, zoals Naturalis, Technolab, het Verwonderpaspoort en/of de Stichting Land van Wijk en Wouden. Ook uit oogpunt van effectiviteit en efficiency lijkt ons nauwe

samenwerking wenselijk: versplintering van capaciteit, energie en geld over een breed scala van organisaties willen we graag voorkomen, zeker ook om zorgvuldig om te gaan met gemeenschapsgeld. Mogelijk blijkt binnen enkele jaren dat een of meerdere partners bereid zijn om tot 'adoptie/ integratie' van de Naar buiten! activiteiten over te gaan. Na de opstart- en transitiefase zou Naar buiten! dan over enige tijd organisatorisch 'kunnen landen' (gecombineerd kunnen worden) met een van de netwerkpartners.

Voorbeeld van een (door)startende organisatie in Zuid Holland

Toen het bestuur van de stichting Landschapsbeheer Zuid Holland besloot om de stichting per 1 januari 2014 te liquideren, is gezocht naar het borgen van de continuïteit van de werkzaamheden en netwerkvoorzieningen voor de vele vrijwilligers. De provincie heeft vervolgens besloten om deze ondersteuning van vrijwilligers in natuur en landschap voort te zetten in een nieuw provinciaal netwerk, genaamd 'De Groene Motor'. Hierdoor bleef het onderhoud aan het groen gewaarborgd. Die Groene Motor heeft een periode van twee jaar het karakter gehad van een tijdelijke 'projectorganisatie'. Inmiddels is de Groene Motor een afdeling van het Zuid Hollands Landschap.

4.3 Rechtsvorm en governance

Over de keuze voor de rechtsvorm kunnen we kort zijn; de stichtingsvorm is de meeste geëigende rechtsvorm voor dit initiatief.

Een stichting is een organisatie met een 'Maatschappelijk doel'. De organisatie heeft geen winstoogmerk; haar vermogen (kennis en geld) zet zij om in de maatschappelijke doelen –die statutair zijn vastgelegd- te realiseren. Een stichting kan commerciële activiteiten ontplooiën en zo nodig eigen verenigingen of BV oprichten en/of daarin (bestuurlijk en/of met kapitaal) participeren. Indien sprake is van winst landt deze binnen de stichting ten gunste van de realisatie van de statutaire doelen.

In de bijlage hebben we een keuzematrix opgenomen waarin de verschillende opties voor rechtspersonen zijn genoemd.

4.4 Bestuur

Wij stellen voor om een eenvoudig bestuursmodel van 3 bestuursleden te kiezen, bestaande uit een voorzitter, secretaris en een penningmeester, eventueel aan te vullen met twee inhoudelijke vertegenwoordigers vanuit de beoogde doelgroepen. Zodra deze businesscase door de opdrachtgever is vastgesteld starten we met het zoeken naar geschikte bestuursleden. Wij denken voorlopig aan een vertegenwoordiging van de kant van de gemeente Leiden, één vertegenwoordiger van de Verwonderpaspoort stakeholders (Naturalis) en een onafhankelijk (= ongebonden) voorzitter.

4.5 Bedrijfsvoering

Iedere organisatie, hoe klein ook, krijgt te maken met het organiseren en in stand houden van onmisbare basisvoorzieningen en –taken (zoals administratie). Een bekend ezelsbruggetje luidt: 'PIOFHA; Personeel, Informatie, Organisatie, Financiën, Huisvesting en Administratie'. In deze businesscase behandelen we de vier belangrijkste aspecten: personeel, organisatie (zie boven) financieel en huisvesting. De overige aspecten kunnen in het businessplan gedetailleerder aan de orde komen.

Naar buiten! kan gebruik maken van bestaande materialen zoals die door gemeente Leiden ontwikkeld zijn. Ook zal Naar buiten! in de gelegenheid gesteld worden om bij aanvang -voor een beperkt aantal uren (4 uur per week)- ondersteund te worden door Marian Kathmann in de vorm van de (verdere) ontsluiting en het ter beschikking stellen van het netwerk.

4.5.1 Personeel

Personeel is het belangrijkste ‘kapitaal’ van een organisatie! Goed (eigen) personeel aantrekken is vaak lastig, zeker in een organisatie die in de pioniersfase verkeert en haar bestaansrecht nog moet bewijzen. Rond het initiatief van de oprichting van de stichting Naar Buiten! hebben zich twee pioniers/ ondernemers actief ingezet en bijgedragen aan het kwartier maken: Suzanne Wardenaar en Juke Loman.

Voor wat betreft de personele bezetting voorzien wij

1. twee kwartiermakers/ coördinatoren (Suzanne en Juke) voor de duur van in elk geval één jaar en voor elk 1,5 dag per week (3 dagen samen)
2. een administratief medewerker voor 1 dag in de week voor de duur van in elk geval één jaar voor de afhandeling van aanvragen, samenstellen roosters, afhandeling administratie etc.
3. tijdelijke inhuur in de vorm coaching van de beide kwartiermakers in het beginnende ondernemerschap

In de begroting hebben we de samenhangende personeelskosten geraamd. Er wordt het eerste jaar géén personeel in dienst genomen. We gaan –omwille van risicobeheersing en flexibiliteit- werken met inhuur van ZZP’ers en/of inleen of inhuur op basis van detachering. In het opvolgende jaar (2019) – indien meer zicht bestaat op de (financiële) continuïteit van Naar buiten!- zullen we vervolgens zo mogelijk wél tot arbeidsovereenkomsten kunnen overgaan.

4.5.2 Profiel en taakomschrijving van de kwartiermakers

- Het organiseren van (jaarplan) activiteiten met partners, aanbieders en vrijwilligers
- Acquisitie en contacten leggen met nieuwe potentiële opdrachtgevers en partners, zoals buurt gemeenten, welzijnsorganisaties, vrijwilligers etc.
- Onderzoek naar de vraag en behoefte van scholen. In samenwerking met hen, Naturalis, Hortus en Hogeschool Leiden (Pabo) nieuwe leerlijnen ontwikkelen die aansluiten bij de thema’s van het programma Duurzaamheid van de gemeente Leiden.
- Actief inhoudelijk deelnemen aan het Verwonderpaspoort door deelparticipatie in communicatieoverleg en regiegroep. De ‘eilanden’ updaten voor bestaande activiteiten en ontwikkelen voor nieuwe activiteiten.

4.5.3 Financieel (begroting)

Voor deze openbare/web versie van de BC geldt: mocht je geïnteresseerd zijn in de onderliggende financiële cijfers, neem dan even rechtsreeks contact op met de stichting Naar buiten!

4.5.4 Huisvesting

Hoewel de beide kwartiermakers/ coördinatoren veel 'Naar buiten!' zullen gaan (het netwerk in!) is het wenselijk dat zij kunnen terugvallen op een basis van kantoor- en huisvestingsfaciliteiten. Mede gebruik van de NME kantoorlocatie op kinderboerderij Weidezicht lijkt daarbij een voor de hand liggende optie.

5. Verantwoording en bronnen

5.1 Hoe is deze Businesscase tot stand gekomen?

Zoals we in de inleiding al schreven is de deelname van de afgelopen jaren aan het provinciale programma Groen doet Goed onder de naam Naar buiten! een belangrijke aanleiding geweest voor deze BC. Dit provinciale programma stimuleert kinderen en hun ouders om vaker naar buiten te gaan, om meer in het groen te spelen en om vaker de natuur te bezoeken. De provincie had daar de afgelopen jaren een substantieel bedrag voor over. Langzaam maar zeker wordt de provinciale financiële ondersteuning kleiner, en is de opzet dat de financiering van Groen doet Goed (Naar Buiten!) geleidelijk door andere partijen wordt overgenomen. De provincie hecht echter veel belang aan de continuïteit van Groen doet Goed en draagt daar dan ook met gepaste zorg toe bij.

Provincie Zuid-Holland stimuleert in dit kader dat de 'lokale' initiatieven van Groen doet Goed zelfstandiger gaan opereren, zeker ook financieel. Mede om die rede is de provincie geïnteresseerd in 'initiatieven van onderop' zoals Naar Buiten! en in de thans voorliggende BC, waarvoor de provincie – samen met de gemeente Leiden – als opdrachtgever optreedt. Een belangrijk aspect van die opdracht is de wens van de provincie om het proces wat leidde tot dit initiatief en deze BC te beschrijven, ter lering en vermaak van andere (lokale) initiatiefnemers.

Deze paragraaf is binnen dit kader bedoeld om ons proces en de belangrijke **kritieke succesfactoren** te beschrijven en te benoemen.

1. **Er zijn initiatiefnemers!** In Leiden vormden een aantal zzp'ers, die nu al opdrachten doen in het kader van GdG/Naar Buiten! samen met IVN'ers en een maatschappelijk ondernemer een groepje dat voorstelde om Naar Buiten! onder te brengen in een zelfstandige rechtspersoon.
2. **Het initiatief kon worden geadresseerd.** In dit geval bij de gemeente Leiden! Bijkomende meevaller was dat de gemeente juist nu haar uitvoerende NME activiteiten elders wilde gaan beleggen. Zorg er dus voor dat de geadresseerde een mede **moverend belang** heeft!
3. De initiatiefgroep schreef een **startnotitie**, waarin de contouren van initiatief en randvoorwaarden voor een stichting werden genoemd. Dat was de basis van gesprek.
4. Een maatschappelijk ondernemer (ORG-ID) bood aan om met **50% inbreng van eigen capaciteit** een businesscase te schrijven, in nauwe samenwerking met de initiatiefnemers
5. **Gemeente Leiden en de provincie waren bereid opdracht daartoe te geven, en de resterende 50% kosten op zich te nemen. Ergo: er is geld aan de voorkant nodig.**
6. ORG-ID vormde met de zzp'ers **een projectgroepje** dat de BC heeft geschreven. De **voorinvestering** van de zzp'ers in tijd/capaciteit bleek voor het proces onontbeerlijk.
7. Het ontwikkelproces verliep als volgt we maakten eerst een **outline van de BC**, we inventariseerden een tiental **betrokken stakeholders** (vooral **potentiele opdrachtgevers**), we stelden interviewvragen op en we bezochten die stakeholders. De **resultaten van de interviews** vormden de basis voor het samen invullen van het **CANVAS model (onze methodische onderlegger)** waarmee de contouren van de BC zich gingen aftekenen.
8. In gesprekken met gemeente, provincie en andere potentiele opdrachtgevers werd duidelijk welke **financiële bijdragen we voor de komende 2- 3 jaar** van hen mochten verwachten.
9. Al snel werd toen duidelijk dat daarmee de BC niet zou kunnen sluiten!!!!
10. De doorbraak kwam toen duidelijk werd dat de twee **betrokken zzp'ers risicodragend in wilden stappen, waardoor de BC kon worden gesloten**

11. **Reken je niet rijk:** in deze BC zijn alle kansrijke opdrachten wel genoemd, maar worden deze nog **niet gekapitaliseerd** om het beeld zo realistisch mogelijk te houden
12. Van belang is voorts om de **vervolgstappen** alvast helder in beeld te brengen, **om te voorkomen dat met de oplevering van de BC het proces eindigt en het initiatief sneuvelt!**

5.2 Interviews

Bij de totstandkoming van deze BC hebben we een reeks verkennende gesprekken gevoerd met netwerkpartners;

- 19 sept Marcel Belt, gemeente Leiden
- 25 sept Yuri Matteman en Leonie Bakker, Naturalis/ Verwonderpaspoort
- 26 sept Nanda van Beest, André Biemans en Marian Kathmann, gemeente Leiden
- 2 okt Harry van Alphen, SCOL
- 5 okt Sjoerd Luiten, IVN
- 9 okt Ben Schippers, TechnoLab
- 11 okt Marian Joven, Pabo en lectoraat Natuur en ontwikkeling kind
- 12 okt Harrie Ozinga, Naar buiten! Leidschendam/Voorburg
- 13 okt Welzijnspartners CJG/GGD/JOGG

6. Bijlagen

6.1 Projectoverzicht Naar buiten! regio Leiden 2017

Naar buiten! in het kort

Wij willen ervoor zorgen dat kinderen vaker de natuur opzoeken, zowel binnen als buiten de stad. Want veel kinderen die in de stad opgroeien komen niet vaak in het groen. Buitenspelen is leuk en gezond!

Provinciale Stuurgroep Groen doet Goed

IVN, provincie Zuid-Holland, Adviseurs, Vertegenwoordigers Natuur-- en terrein beherende organisaties en NME centra.

Er zijn enkele keren per jaar trekkersbijeenkomsten voor de 12 trekkers/gemeenten.

Binnen Groen doet Goed werkt Leiden vooral samen met Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Delft..

Naar buiten! -regio Leiden (=Groen doet Goed Leiden)

Het team in Leiden bestaat uit:

- Duurzaam Leiden, NME - Marian Kathmann
- IVN regio Leiden - Els Witte en Moor Handels
- ZZPers - Juke Loman en Suzanne Wardenaar
- Communicatie, website - Hanneke Krijnen

Adviseur: Hans Nuiver

Naar buiten! regio Leiden heeft een netwerk opgebouwd met veel partners, doe-locaties, aanbieders en sponsors:

Partners

IVN

Zuid-Hollands Landschap

Kidsproof

JOGG

GGD

CJG

Hogeschool Leiden (Pabo)

Leidse bond van Speeltuinverenigingen

De Tuin van de Smid

Sponsors

Ekoplaza

Jeugdboekhandel Silvester

Boer en Goed

Thuis op Straat

Libertas

Eigen website:

www.naarbuiten-regioleiden.nl

Facebook:

www.facebook.com/groendoetgoedleiden.nl/

Landelijke website:

www.groendoetgoed.nl

6.2 Doelbereik

activiteit	Hoeveel kinderen in de leeftijd van 9-12 jaar zijn bereikt?	Hoeveel ouders/verzorgers hebben aan de activiteit deelgenomen?
Publieksexkursie Vleermuizen. Waarvoor speciaal reclame gemaakt werd onder deelnemers Groen doet goed –dagen en op de website, maar ook in huis-aan huisblad.	4	5
de openingsweek was een spetterende activiteit om ieders aandacht te trekken voor het project en het doel van Groen doet Goed Leiden. In de Openingsweek kwamen per dag ongeveer 70 kinderen met hun begeleiders voor een dag of dagdeel naar 't Vogelhoff. Er werden tal van natuur-activiteiten gedaan; er werd een tipi gebouwd, een tijdelijk wilgentakendorp. Verder kunnen de kinderen slootje vissen, beestjes zoeken, verantwoord vuur maken, helpen bij het bouwen van een leemoven, bij het zaaien van bloemen voor bijen en vlinders. Al deze activiteiten gebeuren in kleine groepjes met begeleiding. In de openingsweek kunnen aanbieders samen nieuwe activiteiten ontwikkelen en van elkaar leren.	153	210
Naar buiten dagen voor scholen 3,4,5 en 10.11 12 juni 2015	96	374
Een publieksevenement voor de 2e keer georganiseerd door Zuid-Hollands landschap in 't Vogelhoff	700	550
In herfstvakantie een buitendag in 't Vogelhoff de 2e dag is afgelast vanwege storm en regen)	60	20
Een publieksevenement voor de 3e keer georganiseerd door Zuid-Hollands landschap in 't Vogelhoff, ism Naar buiten!, Naturalis en andere partners 2 hele dagen van 10-16 uur. Het team van naar buiten! verzorgde van het aanbod 7 onderdelen en een informatiestand, die allemaal druk bezocht waren. Slootje vissen, pizza bakken in de leemoven, schilderen met aarde en planten, bodemsafari, pijl en boog maken, camouflage, stokbroodje bakken boven vuurtje. Of zelfs heel erg druk. De wilgentenen voor de pijl en boog waren beide dagen al voor het einde schoon op.	800	600
Een vleermuisexcursie voor kinderen en begeleiders van De Mamixgroep in Leiden Zuid-west. Het is een soort scoutinggroep. Wij hebben elkaar gevonden in de doelstelling van Naar buiten! Zij hebben een mooie locatie waar ze ook andere en meer kinderen willen ontvangen. Wij hebben een netwerk met natuurgroepen die voor hen wat kunnen doen.		10
Spelen in en met de natuur voor groep Thuis op straat in Speeltuin Shoven. Buiten activiteiten zoals van natuursprong. Met bewegen, maar ook zoeken en goed kijken naar wat er te vinden is in het gebied. Binnen een verhaal verteld en appelmoes gemaakt.	8	8
22 oktober Naar buiten!-activ in de beleef en beweegweek in Cronesteyn voor BSO-groep. Een groep van 10-12u en een van 14-16uur. We hadden 3 onderdelen: kruiden plukken voor de soep en dat bereiden en opeten in een heksenpan En ooknog bloemenboter maken). Kleine beestjessafari, en natuurspel met herfstvondsten, blaadjes, takken, en noten.	52	0
Naar buiten! activiteit op de zondagmiddag met 2 verschillende onderdelen. Kleine beestjessafari, en natuurspel.	20	4
Hier werkten 2 mensen van naar buiten-team mee aan een natuurdag op Brede school. Niet zelf georganiseerd maar door gastmedewerkers van de school	30	30
Naar buiten! dagje in 't Vogelhoff in de Pinkstervakantie. Voor een combinatie van brede School en BSO. de tipi en alle materialen stonden nog op het veld van de eek voor scholen die daarvoor gehouden werd.	20	30
Naar buiten-dag voor Bso in 't Vogelhoff van 10 tot ongeveer 14.30u	8	0
Samen met Technolab en Museum Boerhaave organiseerden we een natuur- techniek en duurzaamheidsfestival, onder de naam het lab van Sinterklaas. Naar buiten organiseerde knieglooppapier maken en beestjes ontdekken in compost, die daar zorgen voor de kniegloop.	geschat 200	geschat 200

6.3 Bijlage: keuzematrix rechtspersoon

In- of extern	Vorm?	Governance?
<u>positie</u> verzelfstandiging op basis van mandaat (bv. vanuit een afdeling van de gemeente Leiden of andere organisatie)	<u>Afdeling</u> (van bijv. een ambtelijke dienst) Blijvend onderdeel van de gemeentelijke bedrijfsvoering	Ruim(er) ambtelijk mandaat, m.n. op vlak van bedrijfsvoering; <u>Blijvende en volledige verantwoordelijkheid van ambtelijk management en gemeentebestuur</u>
<u>Externe</u> Verzelfstandiging	<u>Aparte Rechtspersoon</u> i. Publiekrechtelijk ii. Privaatrechtelijk	<u>Gedeelde verantwoordelijkheid</u> met overige besturen (afhankelijk van de vorm van de rechtspersoon) <u>Géén of beperkte(re) verantwoordelijkheid gemeentebestuur;</u>
	i. <u>Publiekrechtelijk</u> o.b.v. de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR)	Primair doel: intergemeentelijke samenwerking
	ii. <u>Privaatrechtelijk</u> ; 4 vormen	Vorm volgt functie (doel)
	1. Vereniging	Leden (gestuurde) organisatie
	2. Coöperatie	Leden (gestuurde) organisatie met uitdrukkelijk doel belangenbehartiging van de aangesloten leden met al dan niet uitgesloten of beperkte aansprakelijkheid
	3. BV of NV	Kapitaal gestuurde organisatie; Eigendom en zeggenschap obv van aandelen; (verhoudingen) Met winstoogmerk als een van de centrale doelstellingen; optimalisatie aandeelhoudersrendementen
	4. Stichting	'Maatschappelijk doel' organisatie; Geen winstoogmerk; Vermogen (kennis en geld) worden ingezet om de maatschappelijke doelen te realiseren
	Noot: Een stichting mag wél: 1. Commerciële activiteiten ontplooiën 2. En kan ook: verenigingen/ coöperaties, NV's en/of BV's oprichten en/ of daarin bestuurlijk -en/of met kapitaal- participeren	Winst landt binnen de stichting ten gunste van de realisatie van de statutaire doelen; Winst als middel voor zowel innovatie als consolidatie; Winst als vorm van maatschappelijke legitimatie; de markt werkt (deels) mee aan de instandhouding vaneen ideële en (semi)publieke taak
		De governance van de stichting kan bij oprichting maatwerk worden ingeregeld (waaronder het aspect toezicht)